

Norsk Varmepumpeforening sitt innspill til Energikommisjonens arbeid

Norsk Varmepumpeforening (NOVAP) viser til Energikommisjonen sitt mandat og ønske om skriftlige innspill til sitt arbeid.

Norsk Varmepumpeforening har innspill til tema 2 (Perspektiver for utviklingen i kraftforbruket) og tema 4 (Perspektiver for forsyningsikkerheten) i mandatet til Energikommisjonen.

Perspektiver for utviklingen i kraftforbruket

Bygg er en viktig del av energisystemet. Bygg står for en tredjedel av energibruken og over halvparten av elektrisitetsbruken i Norge. Energibruken i bygg har økt med 12 TWh og 18 prosent i perioden 1990 – 2020¹. Dette til tross for at det gjennom denne perioden er produsert mange analyser og rapporter som viser et stort potensial for energisparing i bygningsmassen. Den rapporten som har fått mest oppmerksomhet ble laget av Arnstad-utvalget i 2010². De anbefalte et mål om maksimalt 70 TWh energibruk i 2020, og en halvering av energibruken i bygg innen 2040 til maksimalt 40 TWh per år. I rapporten fra Arnstad-utvalget var det også forslag til virkemiddelpakke for å realisere målene for energisparing i bygg i 2020 og 2040. Sintef har senere laget en rapport som støtter konklusjonen om at det er mulig å halvere energibruken i byggsektoren i løpet av en 30-års periode³. Sintef Community har i rapport publisert i mars 2022 beregnet at maksimal innfasing av varmpumper i nye og eksisterende bygg kan gi en årlig energibesparelse på 16 TWh i 2050⁴.

Mål om 10 TWh energisparing i bygg er ikke fulgt opp

Stortinget har vedtatt et mål om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Målet ble først introdusert ved behandling av energimeldingen i juni 2016. Det har nå gått nærmere seks år, uten at regjeringen har lagt fram en nedtrappingsplan med nye og eksisterende virkemidler. Sintef Community har beregnet at med en videreføring av dagens politikk vil energibruken i bygningsmassen øke fra 79 TWh i 2015 (basisår) til 82 TWh i 2030. Vi ligger altså an til å bomme på mål om 10 TWh energisparing med 13 TWh. Til sammenligning var produksjonen av vindkraft i Norge i 2021 på 11,8 TWh.

Vedtaket om å innføre krav til nesten nullenerginivå i 2020 ikke fulgt opp

I klimaforliket fra 2012 var det et vedtak om å innføre nesten nullenerginivå som energikrav i byggeforskriftene fra 2020. Dette vedtaket er ikke blitt fulgt opp. Dagens energikrav – mellom 100 og 250 kWh per kvadratmeter årlig – avhengig av bygningskategori – er langt unna målet om nesten null.

Nesten nullenergibygg vil si bygg med svært lavt energibehov, hvor mest mulig av den lille energien som trengs produseres i eller på bygget. I Norge har vi som eneste land i Europa netto energibehov

¹ SSB. Produksjon og forbruk av energi, energibalanse og energiregnskap

² https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/boby/rapporter/energieffektivisering_av_bygg_rapport_2010.pdf

³ <https://www.sintef.no/siste-nytt/2019/stor-effekt-av-energiforskning-pa-bygg-og-omrader/>

⁴ <https://forskersonen.no/energi-klima-kronikk/energikrisen-det-er-mulig-a-reducere-energibruken-kraftig-fram-mot-2050/2008060>

som systemgrense i byggt teknisk forskrift (TEK). Netto energi er en teoretisk størrelse som ikke kan måles direkte og som ofte avviker fra levert energi, altså den energien du kjøper. Netto energi som systemgrense tar ikke hensyn til varme- og energiforsyningssystemet. Dermed blir ikke teknologier som varmepumper og solcellepaneler, som reduserer både faktisk strømbruk og miljøbelastning, tatt med i beregningen. Dette bidrar til at mange nye bygg har ineffektive oppvarmingsløsninger.

Tiltak for å sikre husholdningene mot nye strømprissjokk

Regjeringen har kommet med akutte tiltak for å hjelpe folk med strømreregningen. Slike tiltak har vært, og er nødvendige. Fremover bør imidlertid mer midler styres mot å hjelpe folk med å redusere energibruken og å produsere sin egen energi. Dette vil gjøre husholdningene mindre sårbare, og samtidig bidra positivt til kraftbalansen i Norge. En omfattende satsing på energieffektivisering, varmepumper og solenergi kan frigjøre store mengder fornybar kraft til andre formål.

Ny vannkraft og vindkraft i stor skala tar tid å bygge ut fordi det krever planlegging, utredning og nettutbygging, der nasjonale og lokale myndigheter må bli enige. Utbygging av ny kraftproduksjon kan også være konfliktfylt, og kan ha negative naturkonsekvenser. En satsing på energieffektivisering og egenproduksjon i bygg kan komme raskere i gang siden man ikke er avhengig av langvarige reguleringsprosesser eller teknologiutvikling.

Vi har følgende konkrete forslag til vedtak i kommisjonen:

- Kommisjonen ber regjeringen legge frem en nedtrappingsplan for vesentlig redusert energibruk i bygg til 2050. Det må settes delmål for 2030 og 2040. Planen må brytes ned på delsektorer, og for hver sektor settes en årlig nedtrappingsforpliktelse som følges opp med tilpassede virkemidler.
- Kommisjonen ber regjeringen inkludere modne og velprøvde energiltak i tiltakspakker for energieffektivisering og egenproduksjon i bygg
- Kommisjonen ber regjeringen innføre EUs energibruksdirektiver etter samme tidsfrister som gjelder for EUs medlemsland

Perspektiver for forsyningssikkerheten

NVE og Statnett skriver i rapporten «Norsk og nordisk effektbalanse fram mot 2030» at uten en betydelig økning i forbrukerfleksibilitet eller ny regulerbar produksjonskapasitet, vil vi i 2030 kunne få timer og perioder med importbehov og/eller svært høye priser på kraft og reserver. Norden har allerede et effektunderskudd i dag, som vil øke ytterligere fram mot 2030.

Sammenlignet med elektrisk oppvarming gir varmepumper lavere effektbelastning på de kaldeste dagene når høyt effektbehov inntreffer i en situasjon med lav tilgjengelig effekt på kraftproduksjon. Dette gjelder i størst grad for varmepumper med stabile varmekilder som eksempelvis berg, jord og sjø. Men også luftbaserte varmepumper kan bidra til å avlaste effekt på disse dagene avhengig av systemdesign og lokalt klima.

Rolf Iver Mytting Hagemoen
Daglig leder
Norsk Varmepumpeforening